

XII. DE LOCATIE VAN DE EERSTE WOONKERN VAN ALMERE.

XII.1. Inleiding.

In dit hoofdstuk wordt getracht door middel van afweging van alternatieve mogelijkheden te komen tot de keuze van de situering van de eerste woonkern van Almere. Hiertoe is het noodzakelijk te voren een zo duidelijk mogelijk beeld te geven van de functies, het karakter en de omvang (qua inwonertal en oppervlak) van deze eerste kern. Daarna zullen enige uitgangspunten en overwegingen onder de loep worden genomen waarmee ernstig rekening dient te worden gehouden.

De bepaling van de locatie van de eerste woonkern kan niet los worden gezien van de situering van volgende kernen en van andere bestemmingen in het gebied van Almere. Helaas dragen de beschouwingen omtrent de hier te behandelen problematiek nog uitsluitend een kwalitatief karakter.

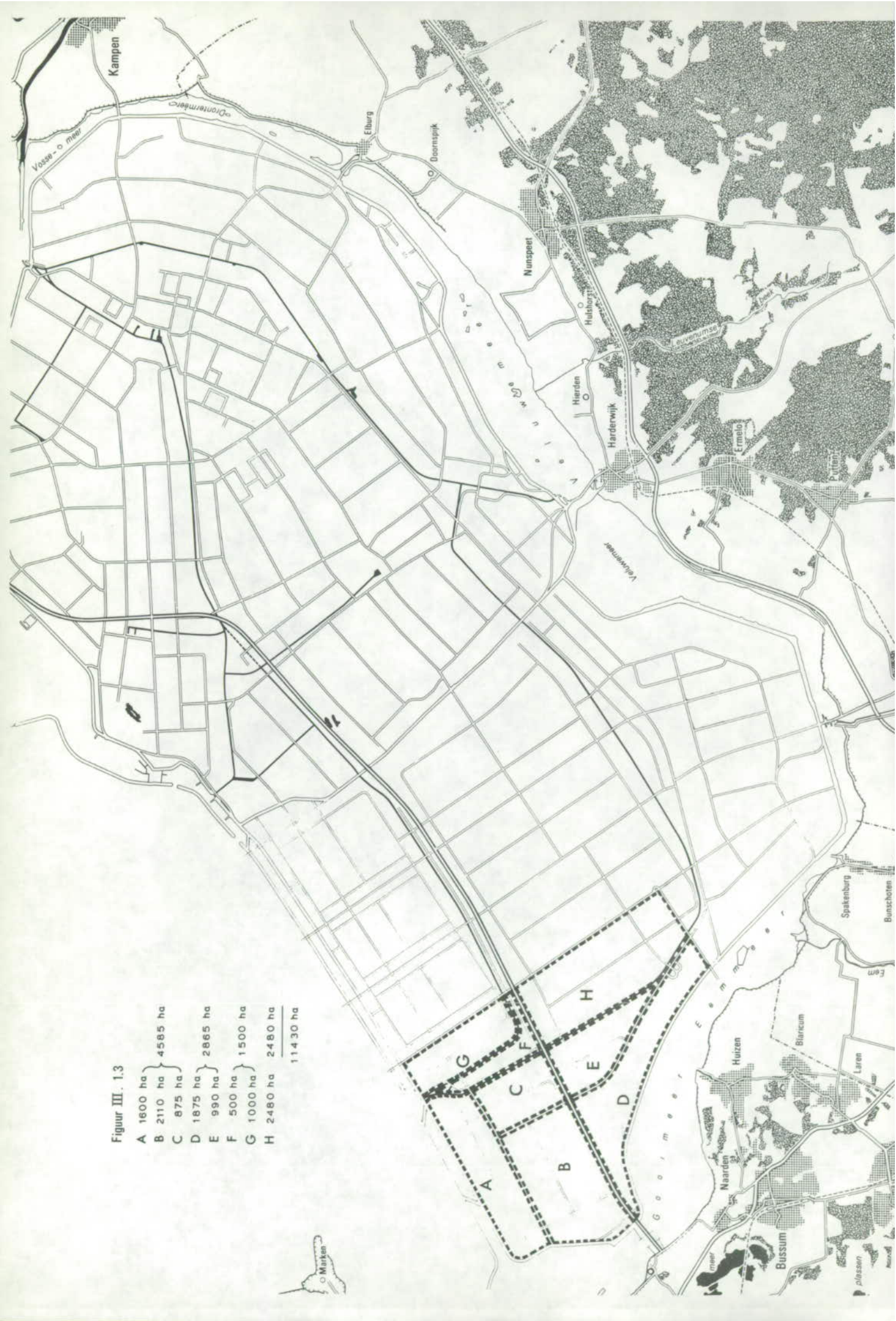
XII.2. Functies, karakter en omvang van de eerste woonkern.

De primaire functie van de eerste kern van Almere zal het scheppen van woon- en werkruimte zijn. Daarnaast moet rekening worden gehouden met de situatie, dat op het gebied van de ontspanning en verzorging van de aanvang af activiteiten tot ontwikkeling zullen komen ten behoeve van een groter deel van Almere of de gehele stad. Dit laatste pleit voor een zo centraal mogelijke ligging van de eerste woonkern, waarvan het centrum ongeveer het karakter krijgt van een stadsdeelcentrum (par. VI.2). Eerder is er al op gewezen, dat met name van de eerste woonkern van Almere een wervende kracht moet uitgaan op potentiële migranten uit de noordvleugel van de Randstad. De aantrekkingskracht van de eerste woonkern wordt gedeeltelijk bepaald door de situering. Elementen, die hierbij van belang zijn, zijn ligging ten opzichte van verkeerswegen, het oude land en recreatiegebieden. In het begin zullen de relaties met het oude land relatief sterk zijn. Het is dus van belang de verbindingslijnen tot de plaats waar de eerste woonkern zal worden gesticht zo kort mogelijk te houden. In dit verband kan ook worden gewezen op het psychologische effect van het visuele contact met het oude land.

Wat het voorzieningenniveau betreft is gebleken, dat indien wordt voldaan aan de behoeften op het terrein van het voortgezet onderwijs op diverse andere gebieden ruimschoots aan de eisen van het minimum aantal inwoners wordt voldaan (hoofdstuk VI). Teneinde een scholengemeenschap te kunnen laten functioneren zijn minimaal 30.000 inwoners nodig, terwijl bij 40.000

Figuur III. 1.3

A	1600 ha	}	4585 ha
B	2110 ha		
C	875 ha		
D	1875 ha	}	2865 ha
E	990 ha		
F	500 ha	}	1500 ha
G	1000 ha		
H	2480 ha		2480 ha
			11430 ha

inwoners een optimaal onderwijspakket kan worden aangeboden. Aangezien ten behoeve van het creëren van een wervend milieu een goed onderwijsapparaat van groot belang moet worden geacht, lijkt het zinvol bij de stichting van de eerste woonkern van Almere van een inwonertal van 40.000 mensen uit te gaan. Daarbij zij opgemerkt, dat het aantal van 40.000 zonder bezwaar voor het niveau van de onderwijsvoorzieningen kan worden verdeeld over b.v. één kern van 30.000 en één van 10.000 inwoners mits de afstand tussen deze twee kernen klein is (om de gedachten te bepalen niet meer dan 3 km).

De oppervlakte nodig voor 30.000 respectievelijk 40.000 inwoners bedraagt \pm 750 respectievelijk \pm 1000 ha. Bij het inwonertal van 40.000 is ermee rekening gehouden, dat een deel van de inwoners in een C-milieu zal wonen.

XII.3. Uitgangspunten en overwegingen.

1. Zowel in het structuurplan voor de Zuidelijke IJsselmeerpolders (1961) als het verkavelingsplan voor het oostelijk gedeelte van Zuidelijk Flevoland (1967) is aangegeven waar een urbaan gebied in Zuidelijk Flevoland tot ontwikkeling zal worden gebracht. Deze plaats werd bevestigd door beleidsuitspraken van de Ministers van Verkeer en Waterstaat en Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (70). Hieruit moet worden geconcludeerd, dat voor de vestigingsplaats van de eerste woonkern van het polynucleair opgebouwde Almere moet worden gezocht naar een plaats binnen het gebied, omsloten door Oostvaardersdiep, IJmeer, Gooimeer, R.W. 27 en R.W. 30 (figuur III.1.3.).
2. Een tweede uitgangspunt is gegeven in de opdracht (71) tot het samenstellen van deze oriënterende studie, waarin is gesteld, dat in het bijzonder aandacht ware te geven aan:
"Een zodanige situering van de 1^e groeifase, dat rekening houdend met technische en stedenbouwkundige eisen, de omstandigheden voor de opvang van overloop uit het Gooi en Amsterdam zo gunstig mogelijk zijn; hierbij ware er tevens rekening mee te houden dat onzekerheden ten aanzien van bepaalde bestemmingen, zoals haventerreinen, de realisering niet onnodig vertragen". Zoals onder meer in hoofdstuk VIII is aangegeven lijkt de kans op verwezenlijking van haven- en industrieterreinen aan diep vaarwater in het gebied van Almere - oorspronkelijk is gedacht aan het gebied langs het IJmeer en de Oostvaardersdiepdijk - vooralsnog niet groot.

3. Over de bodemkundige situatie in het gebied van Almere zijn nog weinig gegevens beschikbaar. Bekend is dat de dikte en samenstelling der verschillende lagen een gevarieerd beeld vertonen (hoofdstuk III). Globaal bezien lijkt de geschiktheid voor bouwterrein in noordoostelijke richting af te nemen, met andere woorden het bouwen wordt in deze richting duurder.

Aangezien moet worden aangenomen, dat de eerste woonkern zeker zal worden gebouwd met behulp van de traditionele bouwmaterialen, die het nodig maken te heien, verdient het op grond van het criterium bodemgesteldheid aanbeveling zoveel mogelijk in het zuidwesten van Almere met de bouw van de eerste kern(en) te beginnen, dus in de gebieden A en B ten zuidwesten van de Hoge Vaart en in het westelijk deel van gebied D (par. III.2 en figuur III.1.3.). Anderzijds dient men er rekening mee te houden, dat niet die plaats in Almere voor de realisering van de eerste woonkern wordt aangewezen, die nog het meest geschikt is voor de kern met relatief de meest hoge bebouwing.

4. Indien ervan wordt uitgegaan, dat bij integratie van het element water in de stedenbouwkundige vormgeving van Almere een aantrekkelijk facet aan het woonmilieu wordt toegevoegd, ligt het voor de hand bij het zoeken naar een plaats met grote wervingskracht ter situering van de 1^e woonkern te denken aan de kustzone van Gooi- en IJmeer.
5. Voor het uitvoeringsproces is het van groot belang hoe de begaanbaarheid van de terreinen is.

XII.4. Overige bestemmingen.

Gelijktijdig met de locatie van de eerste woonkern dient te worden stilgestaan bij andere belangrijke, veel ruimte opëisende bestemmingen in het gebied van Almere.

In het bijzonder kunnen worden genoemd:

1. de hiërarchisch hoogstgeplaatste kern of kernen-complex met het belangrijkste centrum, voorzover de ontwikkeling naar een hiërarchische structuur leidt,

2. Universiteitscomplex inclusief woonbebouwing,
3. een haven- en industrieterrein van grote schaal.

Elk van deze bestemmingen heeft zijn specifieke vestigingsplaats-eisen:

sub 1. De voornaamste eis van de kern met stadscentrumfuncties is uiteraard een zeer "snelle" bereikbaarheid vanuit de diverse stadsonderdelen en vanuit andere steden. Voor een volkomen nieuw op te zetten stad houdt deze eis tevens in, dat de hoofdkern centraal in het stadsgebied moet liggen, in die zin dat ze samenvalt met het zwaartepunt van de bevolkingsconcentraties.

Een probleem is of de 1^e woonkern tevens hoofdkern dient te worden. Voorzover thans kan worden gezien lijkt dit geen goede oplossing. Bij een inwonertal van 125.000 zou de 1^e woonkern van 40.000 mensen nog wel als hoofdkern kunnen functioneren doch bij verdere groei zullen zich functies in het hoofdcentrum willen vestigen of aanwezige willen uitbreiden waarvoor òf geen ruimte meer is bij een infrastructuur voor 40.000 inwoners met stadsdeelcentrum òf het niet aantrekkelijk is grote reserveruimten te bewaren. In de alternatieven voor 200.000 respectievelijk 250.000 inwoners is ervan uitgegaan dat de 1^e woonkern niet samenvalt met de hoofdkern (zie ook hoofdstuk XIII en XIV).

Aangezien deze inwonertallen bij minder snelle groei na 2000 worden bereikt, lijkt de beste oplossing die, waarbij 1^e woonkern en hoofdkern niet samenvallen. De benodigde oppervlakte ten behoeve van de hoofdkern kan globaal worden gesteld op 2000 ha, bij maximum inwonertal.

sub 2. Hetgeen met betrekking tot de bereikbaarheid van de hoofdkern geldt nl. snelle bereikbaarheid per openbaar en particulier vervoer, is evenzeer van kracht voor een universitair complex. Hierbij dient overigens niet alleen te worden gedacht aan de werkfunctie - zowel van de universiteit zelf als de toeleverende bedrijven en diensten - doch ook aan de woon- en recreatieve behoeften van een deel van de bij de universiteit betrokkenen.

Een universiteit lijkt bij uitstek een stedelijk element, dat de hoofdwoonkern mede kan helpen schragen. Voor de ruimtebehoefte van een universitair complex in engere zin wordt voorlopig een norm van 500 ha aangehouden.

sub 3. De haven- en industrieterreinen in het gebied van Almere zullen, zoals gesteld, waarschijnlijk niet aan diep vaarwater behoeven te liggen. In dit verband wordt gedacht aan een grootschalig terrein, waarbij de aantrekkingskracht ten dele wordt bepaald door ligging aan belangrijke Rijkswegen, aan een spoorweg en aan (middeldiep) vaarwater en gedeeltelijk door

de mogelijkheid, dat zich een industriële centrumfunctie kan ontwikkelen (kleine specialistische toeleveringsbedrijven, external economies). Daarboven is een groot industrieterrein vereist om de mogelijkheid te openen grote bedrijfseenheden te ontvangen. Voorlopig wordt gedacht aan een oppervlakte van 800 ha (hoofdstuk VIII).

XII.5. Alternatieve situeringen.

Behalve de vraag naar de optimale situering van de eerste woonkern moet gelijktijdig de vraag worden beantwoord of op de betreffende plaats mogelijk ook een andere bestemming haar optimale vestigingsplaats zou kunnen vinden. Indien de laatste vraag bevestigend wordt beantwoord, dient een afweging plaats te vinden waarbij de consequenties van de verschillende mogelijkheden in het geding behoren te worden gebracht.

Binnen het gebied van Almere kan een zinvolle 5-deling¹⁾ worden aangebracht:

- I. IJmeergebied, begrensd door R.W. 6, Hoge Vaart, Oostvaardersdiep en IJmeer (4500 ha).
- II. Kanalengebied, begrensd door R.W. 6, R.W. 30, Oostvaardersdiep en Hoge Vaart (1500 ha).
- III. Gooimeergebied-West, begrensd door Gooimeer, loodlijn op Gooimeerdijk en R.W. 6 (1250 ha).
- IV. Gooimeergebied-Oost, begrensd door Gooimeer, R.W. 27, Hoge Vaart en loodlijn op Gooimeerdijk (1600 ha).
- V. Rijkswegengebied, begrensd door R.W. 27, R.W. 30, R.W. 6 en Hoge Vaart (2500 ha).

Daarnaast worden in dit stadium 4 belangrijke bestemmingen in beschouwing genomen:

1. hoofdkern(-encomplex)	- 2000 ha (H)
2. 1 ^e woonkern	- 1000 ha (W)
3, universiteitscomplex	- 500 ha (U)
4. industrieterrein	- 800 ha (I)

Tevens wordt ervan uitgegaan, dat de eerste 3 belangrijke bestemmingen bij voorkeur niet dienen te worden doorsneden door een rijksweg of kanaal. Bovendien moeten onderstaande beperkingen in aanmerking worden genomen voordat de mogelijke alternatieven worden opgesomd:

- a. de hoofdkern, kan in verband met de benodigde oppervlakte alleen in het IJmeergebied of het Rijkswegengebied worden gesitueerd.

¹⁾ Hierbij is verondersteld, dat R.W. 6 en de Hoge Vaart, alsmede de scheidingslijn in het Gooimeergebied tussen een goede en een minder goede bodemkundige gesteldheid als relevante grenzen zijn aan te merken.

